

ЕЗИКОВА КУЛТУРА / LANGUAGE CULTURE

ПО-СПЕЦИФИЧНИ СЛУЧАИ НА УДВОЯВАНЕ НА ПРЕДЛОЗИТЕ *в* И *с*

ИЛИЯНА КУНЕВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
iliana.kuneva@gmail.com

SOME PARTICULAR CASES OF DOUBLING THE PREPOSITIONS *в* AND *с*

ILIYANA KUNEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE PROF. L. ANDREYCHIN
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
iliana.kuneva@gmail.com

Particular cases of doubling the prepositions *в* and *с* that are not covered by the current rule are considered. The use of the prepositions *в/във* and *с/със* followed by an acronym as well as before a colon in an enumerating or in the forming of rubrics are explained.

Добре познато е правилото за писане на предлозите *в* и *с* като *във* и *със* – те се удвояват единствено пред думи, които започват с [ф] или [в] (*във Велинград, във фактурата*) и съответно [с] или [з] (*със семейството, със закуска*). В останалите случаи се пишат неудоени (*в къщата, с шал*).

Как обаче трябва да се прилага правилото, ако следващата дума не е написана на кирилица, а на латиница – както е допустимо да се пишат някои широко известни имена на чужди компании и марки. Тъй като от значение е звукът, с който започва следващата дума, правилото се прилага по същия начин: *във Facebook* (*във Фейсбук*), *със Samsung* (*със Самсунг*). След предлога може да следва и дума, написана с цифри, като отново е от значение какъв е звукът, с който започва тази дума, независимо от начина, по който е написана: *във 2. клас* (*във втори клас*), *в б. клас* (*в шести клас*), *със 7 точки* (*със седем точки*), *с 600 лева* (*с шестстотин лева*). Макар че тези употреби на удвоените предлози са обхванати от правилото, те все още предизвикват колебания.

По-специфичен е и случаят, когато след предлога следва буквено съкращение (абривиатура). Такива примери не са приведени към цитираното правило, затова е необходимо също да им се обърне внимание. Буквените съкращения имат определен начин на произнасяне, но невинаги съкраще-

ние, което започва например с буква С или S, се произнася с начално [с]: *с СССР* (с ес-ес-ес-ер), *с SMS* (с ес-ем-ес). В случаите, когато буквеното съкращение не се произнася с начално [с], [з], съответно [в], [ф], предлогът не се удвоява. Предлогът следва да се удвоява единствено ако буквеното съкращение се произнася с начален звук [с], [з], съответно [в], [ф]: *със СДС* (със се-де-се), *във ВМА* (във ве-ме-а), *във ФБР* (във фе-бе-ре), но: *в F-15* (в еф-15).

Предлозите **в** и **с** трябва да се удвояват и когато върху тях пада логическото ударение: *със или без придружител, във или извън града*. Удвояването (*във* и *със*) е следствие от необходимостта двата предлога да се произнесат със самостоятелно ударение, защото неударените предлози (**в** и **с**) не представляват сричка (не съдържат гласен звук) и поради това при самостоятелна употреба не могат да се произнасят с ударение. Когато носят логическо ударение, дори и да са непосредствено пред думи, които не се произнасят с начални звукове [с], [з], съответно [в], [ф], тези предлози се удвояват: *около и във магазина; без и със покритие*.

Пауза непосредствено след предлога понякога неправилно се тълкува като основание за логическо ударение върху него и съответно удвояване, например след двоеточие при изреждане или при оформяне на рубрики. Ако първата дума след двоеточието не се произнася с начално [с], [з], съответно [в], [ф], предлогът не се удвоява, например:

Приемат се плащания с: VISA, VISA Electron, MasterCard, Maestro, Visa.

Има основание предлогът пред двоеточието да се удвоява само ако следва дума (на същия или на следващия ред), която започва с [ф] или [в] и съответно [с] или [з], например:

Можете да платите дължимия данък във:

- *всеки банков офис – с платежно нареждане за плащане към бюджета;*
- *пощата – с пощенски запис за плащане към бюджета;*
- *офис на НАП – на банково гише с вносна бележка.*

В последния пример най-добре е оформянето да се извърши, като предлогът преди двоеточието се махне, но се повтаря в началото на всяка рубрика – удвоен или неударен, например:

Можете да платите дължимия данък:

- *във всеки банков офис – с платежно нареждане за плащане към бюджета;*
- *в пощата – с пощенски запис за плащане към бюджета;*
- *в офис на НАП – на банково гише с вносна бележка.*

РЕЗЮМЕ

Разглеждат се по-особени случаи на удвояване на предлозите *в* и *с*, които не са обхванати от действащото правило. Разяснява се употребата на предлозите *в/във*, *с/със*, когато след тях следва буквено съкращение, както и преди двоеточие при изреждане или при оформяне на рубрики.

✉ *Гл.ас. д-р Илияна Кунева*

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ *Assist. Prof. Iliana Kuneva, PhD*

Department of Modern Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria